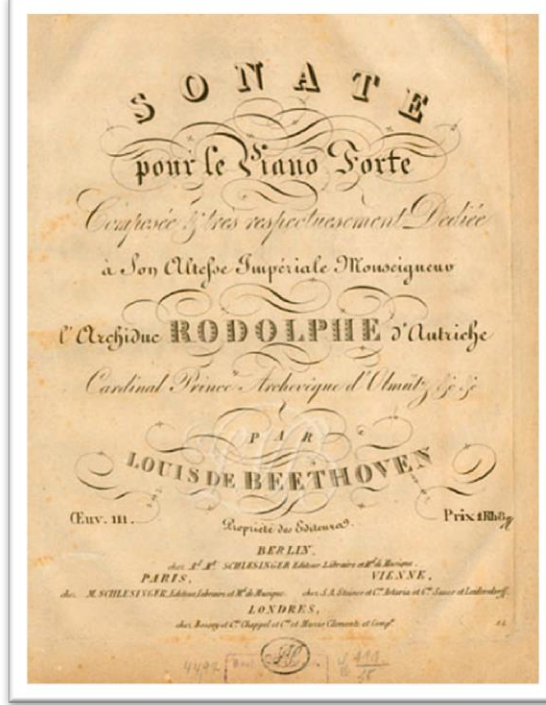


Piyano Sonatı No.32, Do Minör Op.111

* Maestoso-Allegro, con brio ed appassionato * Arietta —Adagio molto semplice e cantabile



Beethoven 1820-22 yılları arasında yazdığı son üç sonatın (Op.109, 110, 111) finallerini, eserlere gerçek bir son havasını vermeyen yeni bir anlayışla ele almıştır. Özellikle son, No.32 Do Minör Sonat'ın bitişinde sessizlik egemendir ve bu da iki kat etki yaratır. Piyano sonatları dizisinin son tanımlaması ve sağırlığın bir prelüdü olarak bu sonatı oluşturan iki bölüm ise, tez ve antitez gibi durur. Bu konuyu pek çok ünlü müzikçi de araştırmıştır. Richard Wagner'i damadı, ünlü piyanist ve orkestra şefi Hans von Bülow (1830-94) bunu, Budizm'deki "Varlıkların Göçü" anlamına gelen Samsara ile, bir bedenden diğerine geçerek çeşitli varlıklar halinde yaşamaktan kurtulup en yüksek mertebeye, Nirvana katına ulaşması olarak tanımlar. Büyük piyanist Edwin Fischer (1886-1960) ise bu iki bölümü dünyevi ve uhrevi olarak niteler. Liszt ve Mosheles'in öğrencisi, Beethoven hayranı ve müzik yazarı

olan piyanist Wilhelm von Lenz (1809-83) ise sonatın ilk bölümünün gerçek dünya, ikinci bölümünün ise mistik dünya olduğunu yazar.

Beethoven'ın 1822 ilkbaharında tamamladığı sanılan No.32 DO Minör Sonat, Avusturya Arşidükü Rudolph'a ithaf edilmiştir. Nota basımı ise, Schlesinger yayınevi tarafından daha parlak dizgi elde edilebilmesi için Paris'e gönderilmiş, ancak örnek baskı çeşitli düzeltmelere karşın doğru gelmeyince, mecburen yine Berlin'de karar kılınmış ve orada yayınlanmıştır. 1832 Londa baskısında ise, Madame Antonie Brentano'ya ithaf edildiği yazılan sonatın, aynı yılın haziran ayındaki, Beethoven'ın tekrar elden geçirdiği baskısı Arşidük Rudolph'un adını taşır. Missa Solenis'i de ona ithaf eden Beethoven'ın bu son sonatı, bestecinin piyanoya vedası olmamakla beraber, onu izleyenler tarafından alınıp, geliştirilip bir örnek olamayacak şekilde

ruhunun derinliğini açtığı bir mirastı ve bunun için de en sevdiği tonaliteyi, Do minörü seçmişti.

Hemen eserin ana karakterini belirleyen kısa ve görkemli (Maestoso) giriş, 4/4'lük ölçüde, Do Minör tonda, daha ilk notalarla karanlık ve korkutucu büyüklüğü yansıtır. Ayrıca burada, tüm sonatın çekirdek teması da sunulur. Baslardaki kaderci sıçrayışla keskin, çifte noktalı ritimde, güçlü-hafif (forte-piano) arası değişen dinamikliğiyle bu motif üç değişik biçimde tekrarlanır. Ritmin dinamikliği, keskin uyumsuzluklardan (dissonans) sonra ana tema hazırlanırken –tehdit eden bir Gökürültüsü gibi- bas Sol notasıyla başlatılan bir koral ve hafif giren triller buna yol açar. 1. bölümün hızlı, parlak ve tutkulu (Allegro con brio ed appassionato) kısmına geçilmiştir. Güçlü bir yükselişle Beethoven'ın en vahşi, en fırtına gibi bölümlerinden biri başlar.

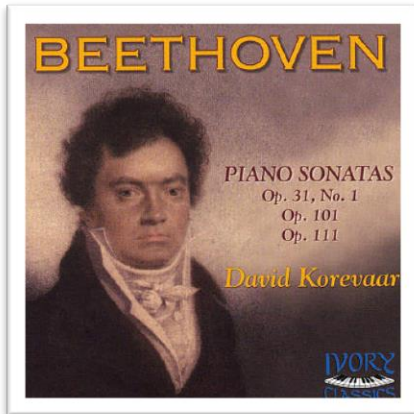
Etkileyici bir nabız vuruşuyla, insanın içine işleyen, zorlayan melodik yapıdaki ana temayı Beethoven yıllar önce bulmuş ve not defterine kaydetmiş; şimdi de sırası geldiğine karar vererek tüm bölüme egemen olacak şekilde sergilemiştir. Öyle ki her mezürde temanın gücü giderek artarken hiçbir şey ona karşı koyamaz; sanki Maestoso girişteki motifin varyasyonlarıymış gibi gelişir. Bu motifin Do, Mi \flat , Si notaları bir füğ unsuru olarak doruk noktasına ulaşır. Sağ elin birkaç oktavlık sıçratışıyla vurulan Do# sesi bir ışık gibi aydınlatır ve çekingen olduğu kadar, kavrayıcı nitelikteki yan tema, La \flat Majör tonda parlar. Ancak bu parlaklık da kısa sürer. Sanki bulutlar arasında güneş azıcık kendini göstermiştir. Hemen 16'lık notaların vahşi saldırısı başlar; ana tema yine güçlü ve kudretli oktavlarla belirir, yükselerek ilk bölümü La \flat ile kapatır. Bir tek akor vuruşuyla geçilen Sol Minör tonu

ise geliştirmeyi (developpement) başlatır; ana tema dört oktavlı, gizemli bir şekilde sunulur ve bir fugato ile çabucak hedefe, tekrara (reprise) yönelerek yan temayla kaynaşır. Coda da ise ikinci bölüme geçiş hazırlanmaktadır: Çekiç vuruşu gibi tınlayan bir dizi akordan sonra fırtına dinler; yalnızca baslarda huzursuz 16'lık notalar duyulur ve saf bir Do Majör armonide savaş –birinci bölüm-sona ermiş, sükûnete başlangıç ilan edilmiştir.

2. bölüm Arietta (küçük arya) başlığını taşır. 9/16'lık ölçüde, "Ağır tempoda, çok sade ve ezgisel" (Adagio molto semplice e cantabile) tanımıyla başlayan varyasyonlar bölümü, sahin havası, tanrısal sükûneti, tutkusuzca akıp giden melodik yapısıyla bir huzur harikası olarak nitelendirilir. Aydınlık Do Majördeki ezginin zarif, gümüş gibi tınısı, baslardaki gölgeli ve dört sesli eşlikte yükselir: Önümüzde geniş ve mistik uzaklıklar açılmış, acılar dinmiştir. İki kez tekrar edilen bu sekiz mezürlük müziğin girişindeki motifin rolü, -tüm bölüm boyunca- önem kazanacak, ritmi egemen olacaktır. Ünlü yazar Thomas Mann'ın tanımıyla "Kendi barışsever masumluğuyla hiçbir şekilde macera ve kadere hazır değilmiş gibi gözükür" tema, ritmik, armonik, kontrpuan bakımından değişimlere uğrar. 1. varyasyon bu motifi hemen temel olarak alır, tüm melodinin sonuna kadar duyurulmasını sağlar; sol elde belirlenen armonik unsur ise diğer varyasyonlar için karakteristik olacaktır. 6/16'lık ölçüdeki 2. varyasyonda ise tema 3/16'lık iki mezürde yer alır ve üçüncü mezürden itibaren melodi baslardan tizlere doğru işlenir. Müzik buraya kadar zrif ve sakindir. 3. varyasyon ise önekilere karşıtlık oluşturan güçlü (forte) tınıyla, keskin vurgularla, hareketin iki katı (12/32'lik ölçüde) hızlanmasıyla değişen başlangıç motifini her iki elin karşıt hareketiyle yorumlamak da büyük

enerji gerektirir; melodi ise sağ elin figürlerinde ortaya çıkar. Avusturyalı müzik yazarı Heinrich Schenker'in (1868-1935) "Müzikli Bir Samanyolu" şeklinde şiirsel olarak tanımladığı 4. varyasyon ise çifte varyasyondur: Temanın tekrarı yeni bir değişime yol açar. Yumuşak akorlarla baslarda –uzaktan duyulan çan sesleri gibi- başlar ve melodiyi, bir zincirin halkaları gibi gelişen 32'lik triolelerle süsleyerek aydınlık doruğa ulaştırır. 4. ve 5. varyasyonlar arasında kadans biçiminde bir ara müziği yer alır: Önce ana motif belirir, sonra da uzun trillerle Mi b Majöre kaçan, birbirinden dört-beş oktav uzaktaki iki sesli partiyle, belki de yalnızlığı simgeler. Do Majör tonalitenin belirışıyle 5. varyasyon başlar. Melodi, berrak ve ışıklı şekilde, başıboş bırakılmış gibi ilahi yüksekliklerde süzülür; orkestral bir akorla bölümün zirvesine, zafer kazanmanın gönül rahatlığı içinde ulaşır. Bunu izleyen gizemli, hafif, trillerle gerçekleşen melodi bir veda havasındadır; aydınlık yükseklerden baslara – uzak bir çağrı gibi tınlayarak- düşer ve çözülen bir Do Majör akor içinde hafifçe yok olur. Ancak bunu izleyen sessizliğin, bu kaybolan tınıdan çok daha önemli olduğunu içimizde hissedimiz...

(Süre 31')



- Sviatoslav Richter Play Beethoven Opus 111
<http://www.youtube.com/watch?v=RCgwYI-W4ts>
 Friedrich Gulda play Beethoven Opus 111
<http://www.youtube.com/watch?v=hm2OHmszHs4>
 Backhaus Plays Beethoven Piano Sonata No 32 Op.111 Complete (1952)
<http://www.youtube.com/watch?v=loB0mOYW7s>
 Artur Schnabel plays Beethoven Piano Sonata No.32, Op.111
http://www.youtube.com/watch?v=_p_gwqkiGs
 Beethoven: Sonata in C minor, Op. 111; I. Maestoso-Allegro con brio ed appassionato
http://www.youtube.com/watch?v=RV22_9IYrO0
 Annie Fischer play Beethoven Opus 111
http://www.youtube.com/watch?v=tm_2Jlhp2A
 Michelangeli - Sonata Opus 111 - Anetta [1] - Beethoven
<http://www.youtube.com/watch?v=YYN6Klrplk4>
 Michelangeli - Sonata Opus 111 - Anetta [2] - Beethoven
http://www.youtube.com/watch?v=xnpB_V4x6_k
 Beethoven Piano Sonata No 32 Op 111 C minor, Arturo Benedetti Michelangeli
http://www.youtube.com/watch?v=fvJN0yfkV_Y